

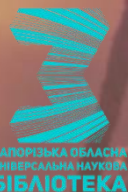
ВІРТУАЛЬНА ВИСТАВКА

НА СТОРОЖІ ПРАВДИ І ЛЮБОВІ

ДО 115-Ї РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ПИСЬМЕННИЦІ

ДОКІЇ КУЗЬМІВНИ
ГУМЕННОЇ

Канадсько-Український бібліотечний центр

1904-1996

“Найвища любов, що поглинає і живить одночасно, - любов до красного письменства. Це бездонна криниця, що ніколи не відмовить цілющої води. Ця любов некорислива, не забирає душевних сил. Коли душа спустошена, затруєна, - пий із цієї криниці, там завжди знайдеться те, що тобі сьогодні, як лік, потрібне.”

Д. Гуменна

Ім'я талановитої письменниці понад піввіку було запечатане більшовицькою цензурою, цілком замовчувалося на Батьківщині, стиралося з пам'яті тих, хто свого часу його знав і шанував. Тепер, коли творчість письменників-емігрантів повертається на рідну землю, згадаймо і цю непересічну, надзвичайно працьовиту жінку, чий внесок в українську літературу важко переоцінити.

Народилася Д. Гуменна 10 березня 1904 року в містечку Жашкові Таращанського повіту на Київщині в селянській родині, де культивувався інтерес до історичного минулого та національної культури, освіти. Її батько навіть відкрив у містечку книгарню. Гостем в їхній оселі був місцевий лікар-меценат П. Демуцький, відомий як етнограф, збирач та виконавець народних пісень.

Змалку Докія потягнулася до науки, закінчила двокласну школу, рік провчилася у Звенигородській гімназії. Друкуватися почала у 12-річному віці у шкільному журналі “Золоте руно”. У 16 років вже писала поезії в прозі.

1920 р. вступила до педагогічної школи у м. Ставищі.

З 1922 року навчається на літературно-лінгвістичному факультеті Київського інституту народної освіти.

1924 року стає членом спілки селянських письменників “Плуг”.

Докія Гуменна та Запорізький край

Після закінчення навчання в Інституті народної освіти 1926 р., Д. Гуменна, не маючи зв'язків у Києві, не мала можливості залишитися в улюбленому місті. Як вона сама напише згодом:

“Я потребувала романтики, а тому вибрала собі з усіх визначних міст України Запоріжжя. Хоч побачу, як то тепер там, у тому місті, де творилася козацька слава”.

Вона була призначена до трудової школи системи Наросвіти викладати українську мову та літературу, але через рік полишає Запоріжжя.

Наступна зустріч із Запорізьким краєм відбулася вже влітку 1928 року, виконуючи завдання журналу «Плуг» з метою правдиво, без «червоної романтики і революційного пафосу» показати читачам переваги колективного господарювання на селі.

Письменниця мала змогу відвідати Дніпропетровський музей ім. Поля (екскурсоводом був сам “старенький дідусь” Д. І. Яворницький). Натхненна музейною експозицією та розповідями академіка, вона спонтанно вирішила іти з Дніпропетровська до Запоріжжя (80 км.) пішки понад Дніпром, щоб побачити славні пороги.

“Так стало шкода та жаль! Отож довго сиділа я на камінчику, ноги спустивши в прозору воду, і не хотіла душею сприймати, що цю відвічну красу скоро заллє вода і вже ніколи більше не побачу цього чуда”.

За час свого перебування на Запоріжжі, письменниця відвідала комуни «Авангард» та «Іскра» Пологівського р-ну, «Незаможник» Василівського р-ну, «Майбутнє» та ім. Боровського, які були організовані на острові Хортиця. Результатом побаченого стала публікація «Листи із степової України». В нарисі про комуну «Авангард» описала русифікаційний курс Москви в Україні, за що була піддана гострій критиці за «неспівзвучність із радянською дійсністю», «українському буржуазному націоналізмі», «куркулізмі». Після цього Д. Гуменна, на яку начепили ярлик «куркульського агента в літературі», остаточно позбавили членства в письменницькій організації «Плуг».

Щоб уникнути арешту, якийсь час перебувала в Казахстані, а від 1933 року – знову в Києві.

Понад 10 років нічого не друкувала, а мусила працювати секретаркою в київських установах.

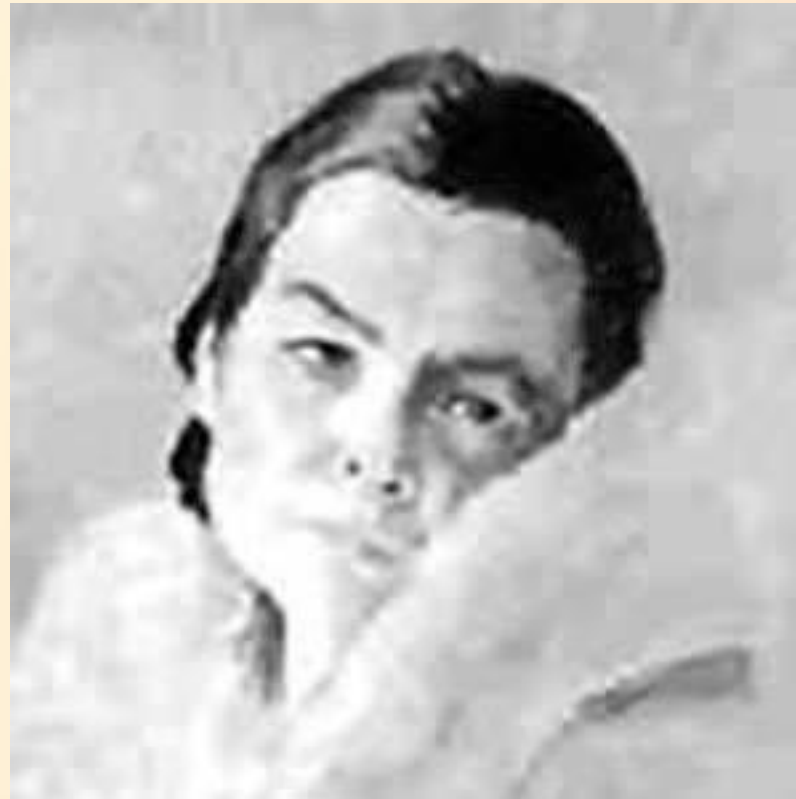
1937 року виїздила в археологічні експедиції при розкопках поселення трипільської культури біля села Хлеп'я на Київщині.

У 1939 році надрукувала оповідання «Вірус», який також викликав зливу безпідставних звинувачень.

Докія Гуменна разом з Києвом і киянами пережила окупаційний період.

У 1943 році переїхала до Львова.

Іван Багряний, що свого часу дебютував разом з Д. Гуменною у журналі «Плуг», а пізніше, можливо, не випадково намалював з неї портрет, репродукція з якого була опублікована у романі «Золотий плуг».

Докія Гуменна. Пастель. Львів, 1944 р.
(Оригінал зберігається в архіві — Музеї УВАНу в Нью-Йорку).

Її світлому розумові, совісному серцю не дано було порозумітися з більшовицькою владою. Цькована й переслідувана, позбавлена можливості друкуватися, рятувалася від голоду найчорнішою роботою, але не опустила до лакейського прислужництва бонзам антинародного режиму.

Через неможливість друкуватися в Україні, емігрує за кордон. Попереду були табори переселенців, поневіряння і непросте звикання до чужого світу. Йшла на Захід із єдиним майном у наплічнику – текстами своїх творів, щоб згодом в Америці на власні кошти, зароблені тяжкою працею на текстильній фабриці, видати написане до і після війни – романи, епопеї, повісті, оповідання, новели, нариси, есе, які воістину збагачують українську літературу.

«Книжки – єдині мої нащадки, бо заради літератури в мене ніколи не було ні сім'ї, ні дітей».

Письменниця до останнього дня палко любила свій рідний край, вивчала його і оспівувала. І відійшла у вічність 4 квітня 1996 року на 93-році життя з великою любов'ю до нього.

Тож, не обкрадаймо самі себе, не топчімо під ноги мистецькі набутки, скарби, які обкипіли кров'ю гарячих і до скону відданих Батьківщині сердець, не відкидаймо виплекані руками й розумом найталановитіших синів і дочок народу свої ж духовні багатства, щоб душа не світила голим тілом!

Канадсько - Український
бібліотечний центр

«Щось треба безвідмовно любити, і ця моя любов - література»

Літературна спадщина Докії Гуменної становить понад 30 томів літературних та публіцистичних творів. Велику увагу присвятила вона студіям історії, міфології, археології та передісторії України, і це відбилося в цілій серії її творів.

У предковічні часи авторка могла заглянути не лише завдяки великій кількості літератури, прочитаної нею, а ще й тому, що вона знайомилася і часто спілкувалася з відомими археологами, брала безпосередню участь у розкопках. Тож не випадково в ній утверджується прагнення «перевидати сухі звіти на зрозуміле всім літературне образове плетиво».

«Реаліст за своїм мистецьким наставленням, психолог і літописець свого часу...мала відвагу вирватися з нашої доби, поринути на три-чотири тисячоліття в минуле і там, шляхом дослідника, психолога й візіонера, пошукати вічних джерел нашого національного буття»

Г. Костюк

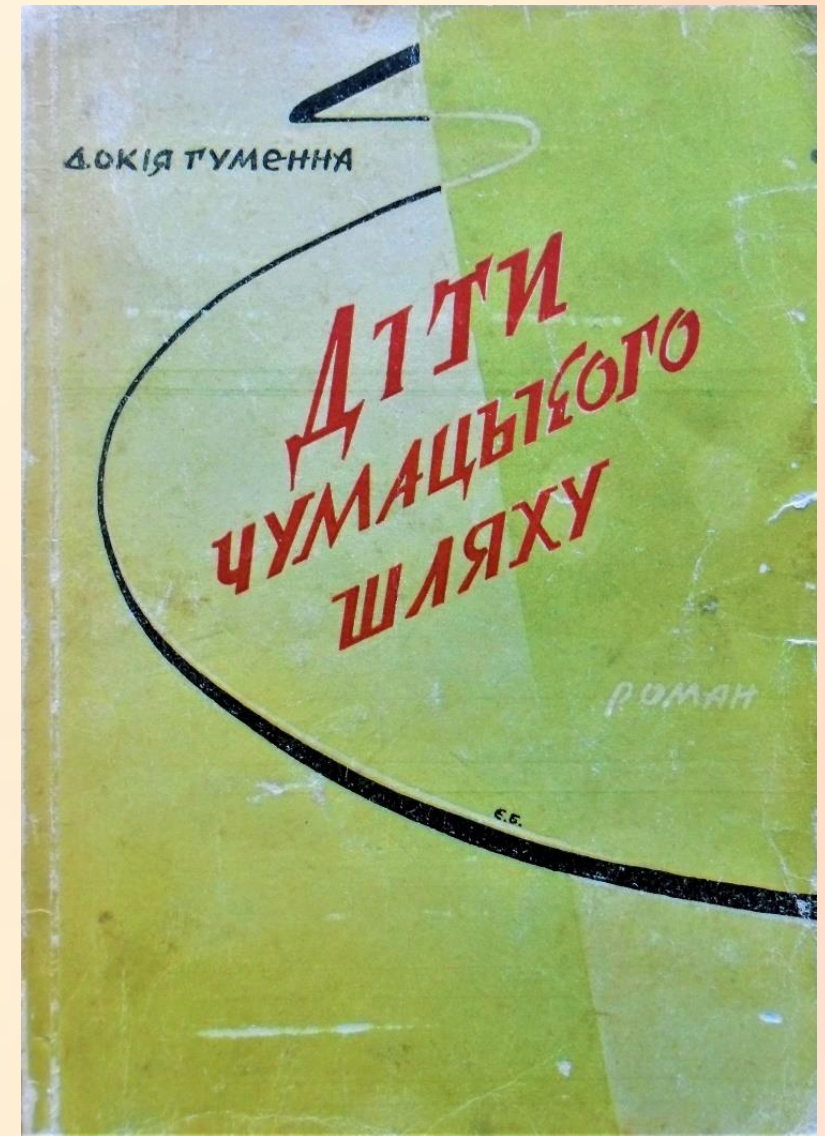
Завітавши до Канадсько-Українського бібліотечного центру, Ви маєте можливість більш детально ознайомитись з життям і творчістю письменниці.

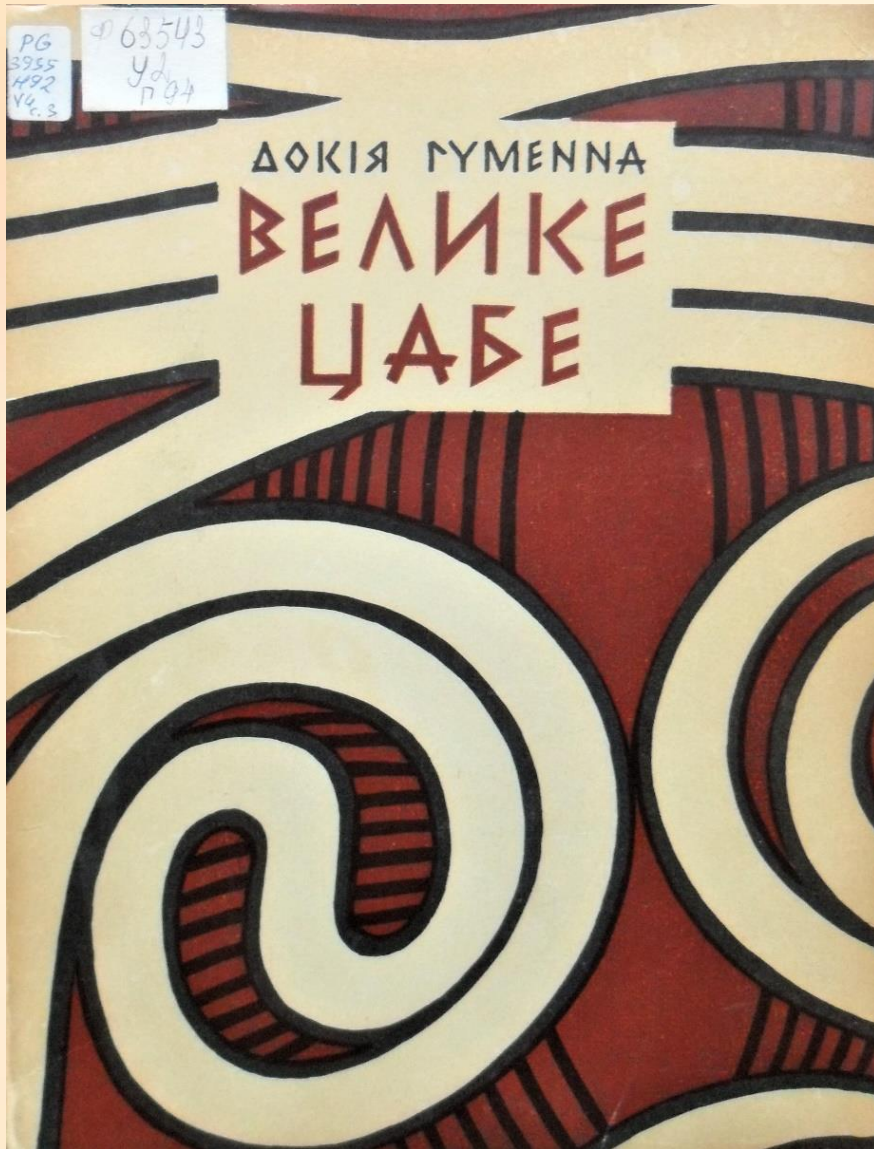
Виставка «На сторожі правди і любові» містить книги й періодичні видання, видані в Європі, США, Канаді, та які повернулися в Україну завдяки Канадському Товариству Приятелів України.

На виставці представлені наступні твори Д. Гуменної:

Діти чумацького шляху. Роман у 4 кн. – Мюнхен: Українська трибуна, 1948

Роман про знищення більшовизмом української нації, про те, до яких найбрутальніших способів вдавався московський імперіалізм, аби поставити непокірну Україну на коліна. Саме ці способи художньо описані у романі: умиртвлення українського села як основи нації та знищення інтелігенції як мозку нації. Відтворено усе це в багатстві подробиць, у різноманітті людських доль, в спосіб, можливо, не так художнього, як художньо-документального письма.

Велике Цабе: повість, Нью-Йорк: б. в., 1952. – 158 с.

Ця повість – спроба письменниці популярно розповісти широкому колу читачів про трипільську культуру. Для цього обрала просту і доступну форму художньої оповіді про мандрівку юного праукраїнця просторами рідної землі.

У творі цікаво змальовано давні звичаї і побут трипільців, стосунки між людьми та окремими племенами, традиції роду, вірування, світогляд і релігійні переконання наших далеких пращурів.

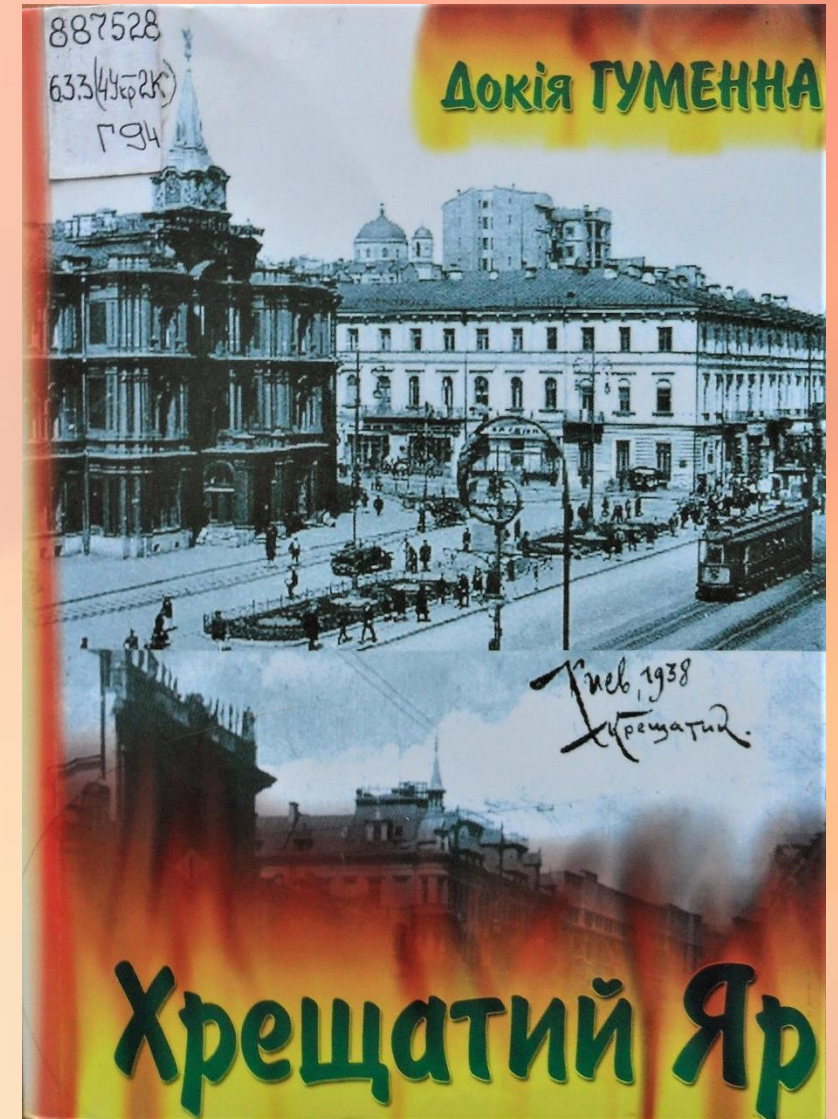

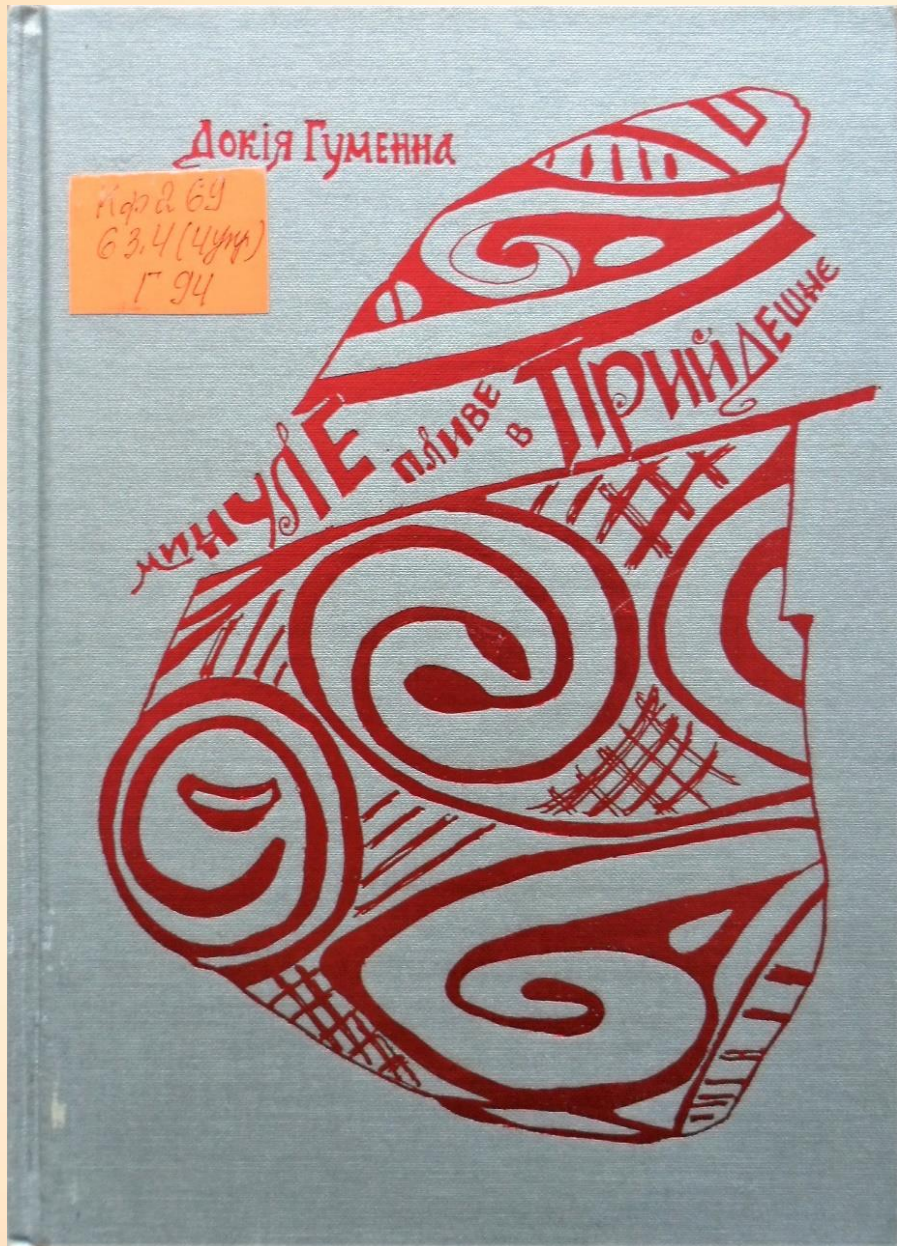
Хрещатий Яр: Роман-хроніка. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2001. – 408 с.

В романі йдеться про життя в роки німецької окупації Києва 1941-1943 рр. та про неоднозначне сприйняття трьох провідних ідеологій та світоглядів, що зіткнулися тоді між собою, - фашизму, більшовизму й націоналізму.

Оповідь у романі йде у вигляді спогадів головної героїні твору Мар'яни (її доля збігається з долею авторки), а також представників різних прошарків населення Києва. Думки обивателів можуть не сподобатися сучасним читачам. Далеко не всі кияни є позитивними. Але так є і в житті. З роману видно, як поводитися різні люди за тих жорстоких обставин окупації.

Уперше опублікований у Нью-Йорку в 1956 році.

Минуле пливе в прийдешнє: розповідь про Трипілля. – Нью-Йорк, 1978. – 384 с.

«Моє завдання наблизити епохи...Герої повісті – віки, племена, їхні витвори...Нелегке завдання вбгати повнокровне життя кількох тисячоліть у коротку розповідь. За загальними зарисами губиться вигравання граней всебічності. Що ж, пробуймо!». Спробувала Д. Гуменна і таки дійшла до мети!

«Наша минушина, повна загадок і таємниць, все дужче і дужче зацікавлює сучасні уми. Все більше фактів виринає з-під землі й кидає свою проекцію на призбирані, в минулому столітті, етнографічні скарби та на живі звичаї сьогоденного дня».

Внуки столітнього запорожця. – Торонто.: Вид-во «Добра книжка», 1981. – 144 с.

У книзі вміщено 24 оповідання й новели, в яких авторка розкриває правду життя, говорить про громадську совість, честь, гуманізм тощо.

У кожному оповіданні є своя піднесеність і глибина думки, є і добре зерно, що проростає паростями, набираючись свіжого змісту. Все це робиться з далеким прицілом – послужити спільноті в її боротьбі за українську душу.

Книга безперечно буде корисною для вивчення українського життя.

Докія Гуменна

Кф 1104

Ув

Г'94

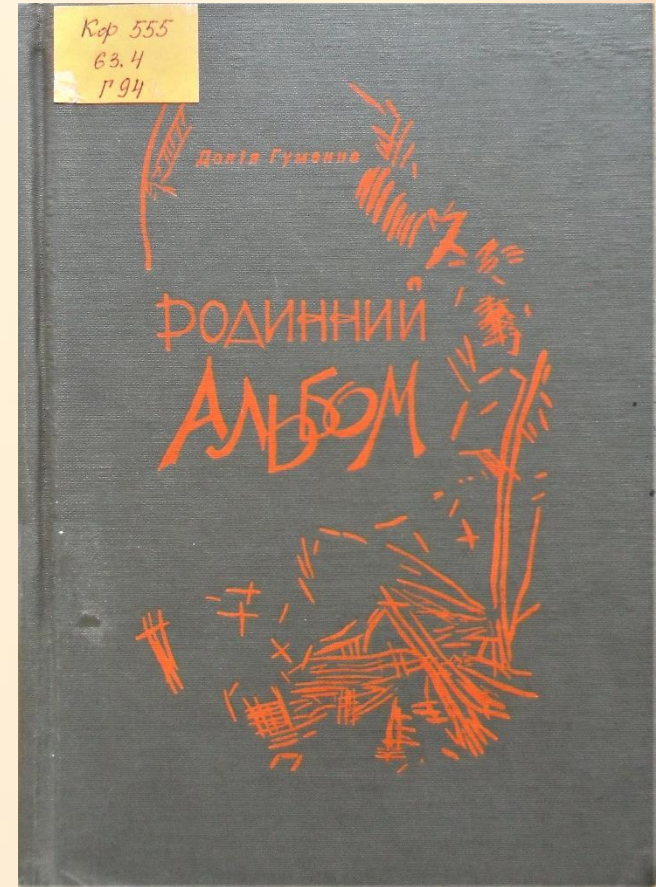
Прогулянка
алеями
мільйоноліть

Прогулянка алеями мільйоноліть: мікронovelі. - Нью-Йорк;
Балтимор: Смолоскип, 1987. — 170 с.

Ця збірка справді прогулянка в забуте, невідоме, занурене в глибинні царини, до яких свідомість уже не має доступу. Це — здивування, чому ми проходимо в нашій свідомості повз нагромадження дивовижних скарбів нашого духу й не помічаємо їх. Розшук — де взялися в нас символи-слова, прислів'я, вислови, прикмети, ціле сплетіння нашого думання.

Вихопити з потоку звичайності ці діаманти, пильніше приглянутися, пробувати зрозуміти вихори давніх подій на нашій землі, іншими словами — заглянути: звідки, з якого кореня ростемо, — це візерунок дум автора. Та й тих персонажів, що живуть у цій книжці, що саме так здійснюють потребу живого зв'язку з рідною землею... якщо не під ногами, то думкою.

Спершу для себе, а потім і для читачів авторка відкрила великий і хвилюючий світ давньої історії, що з відстані часу схожий на казку. До цієї тематики увійшли науково-популярні монографії «Родинний альбом» (Нью-Йорк: Слово, 1971. – 352 с.) та фантастична повість «Небесний змій: фантастична повість на тлі праісторії.» (Нью-Йорк, 1982. – 262 с.).

Дар Евдотеї. Испит пам'яті. Кн.1. Кн. 2. – К.: Дніпро, 2004. – 520 с.

Підсумком великого творчого життя Д. Гуменної став двотомник спогадів «Дар Евдотеї», в якому вона розповідає про свої дитячі та юнацькі роки, навчання в гімназії та Київському інституті народної освіти, про літературний рух київського об'єднання «Плуг».

Авторка не лише згадує минуле, випробовуючи пам'ять, а й викладає свою світоглядну систему, розмірковує про мету людського життя, ціну людського слова і високе призначення людини.

У творі багато народознавчого матеріалу і роздумів про силу Духу і Волі, Любові й Правди, тобто про ті святині, на яких тисячоліттями тримався український народ в умовах неволі.

Останні роки життя письменниця присвятила роботі над щоденниками, які вела протягом кількох десятиліть, та видати їх не встигла.

Д. Гуменна не раз зізнавалася, що своє завдання вбачає в тому, щоб нести людям світло правди, будити сумління, адже правда завжди була і незмінно залишатиметься першою заповіддю художника.

«Я знаю і ти знай: на який кінець не вийде, а я буду прямувати до вершини свого розвою...не дійду – буду повзти. Умру на порозі – з усмішкою на устах. Я ж жила в змаганні, а вмерла не переможена, я не зрадила своєї вдачі, я боролася...» Незнищений дух Берегині...

Докія Гуменна у колі друзів.
Зліва направо: Д. Гуменна, В. Процик, Л. Волянська, Я. Дзира, І. Чабан, А. Процик.
Нью-Йорк, 1991 р.